

Föräldraskapsstöd i socialt utsatta områden

Utmaningar, behov och vägar till stöd

Sabina Kapetanovic, docent i psykologi, Högskolan Väst

Socialt utsatt område – vad menar vi?

- Ett socialt utsatt område är ett bostadsområde där många invånare lever under ekonomiskt, socialt och ibland också trygghetsmässigt svåra förhållanden
- Inte sällan är det hög andel utrikesfödda som bor i dessa områden
- Komplexa utmaningar kan ställa till det för boende i områden – inte minst föräldrar...

Utsatt område ^

Ett geografiskt avgränsat område som kännetecknas av en låg socioekonomisk status där de kriminella har en inverkan på lokalsamhället. Inverkan är snarare knuten till det sociala sammanhanget i området än att det finns en uttalad avsikt att ta makten och kontrollera lokalsamhället.

Påverkan kan utgöras av direkta påtryckningar, exempelvis genom hot och utpressning, eller indirekta, som:

- offentliga våldshandlingar som riskerar att skada allmänheten
- narkotikahandel som bedrivs öppet
- ett utåtagerande missnöje mot samhället

Effekten blir att de boende i området upplever otrygghet, vilket i sin tur leder till en minskad benägenhet att anmäla brott och att medverka i rättsprocessen. Läget anses vara allvarligt.

Att vara förälder – en viktig, men inte alltid så lätt uppgift

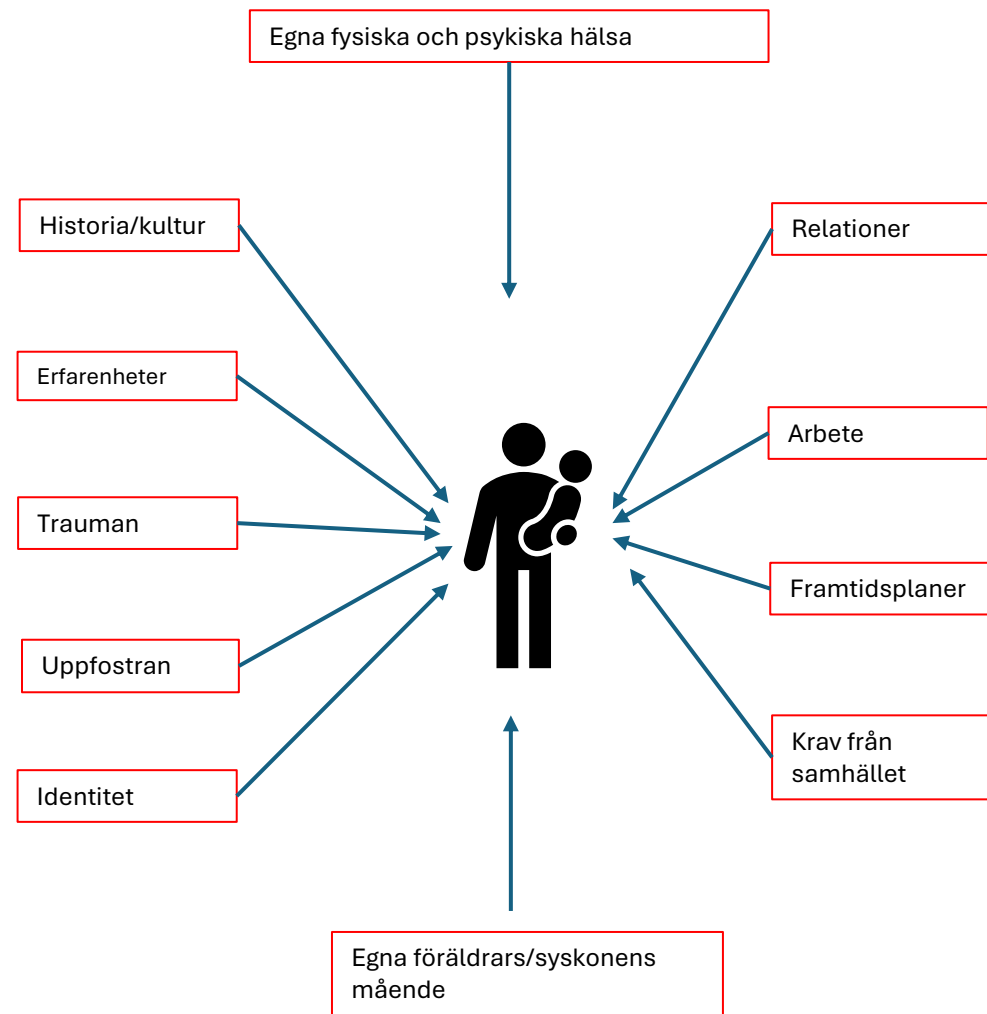
- Forskningen är överens
 - Varm och omsorgsgivande föräldraskap bidrar till mer positiva utvecklingsvägar för barn (oavsett barnets ålder)
 - Bestraffande och kylig föräldraskap bidrar till mer negativa utvecklingsspiraler för barnen (oavsett barnets ålder)
- Men det är ju inte alltid så enkelt!

Föräldrar har det yttersta ansvaret för barns utveckling – det handlar både om det praktiska omhändertagandet och det emotionella stödet under barnets utveckling

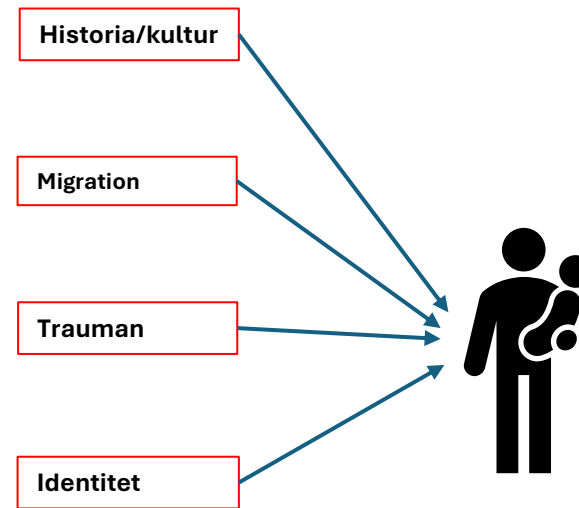
Föräldrabalken; Barnkonventionen

Föräldraskap sker i ett sammanshang

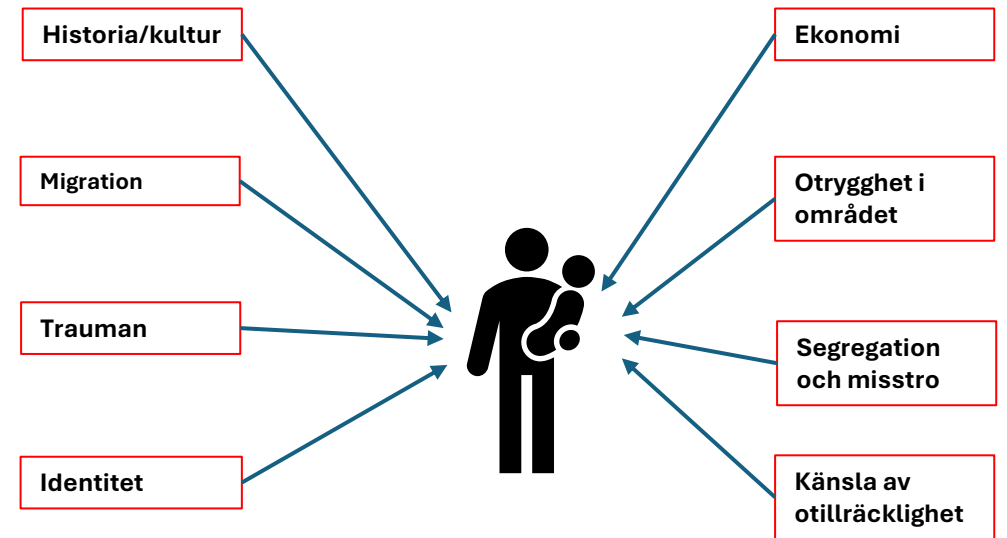

Lerner, R. M. (1989). Developmental contextualism and the life-span view of person-context interaction. In M. H. Bornstein & J. S. Bruner (Eds.), *Interaction in human development* (pp. 217–239). Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

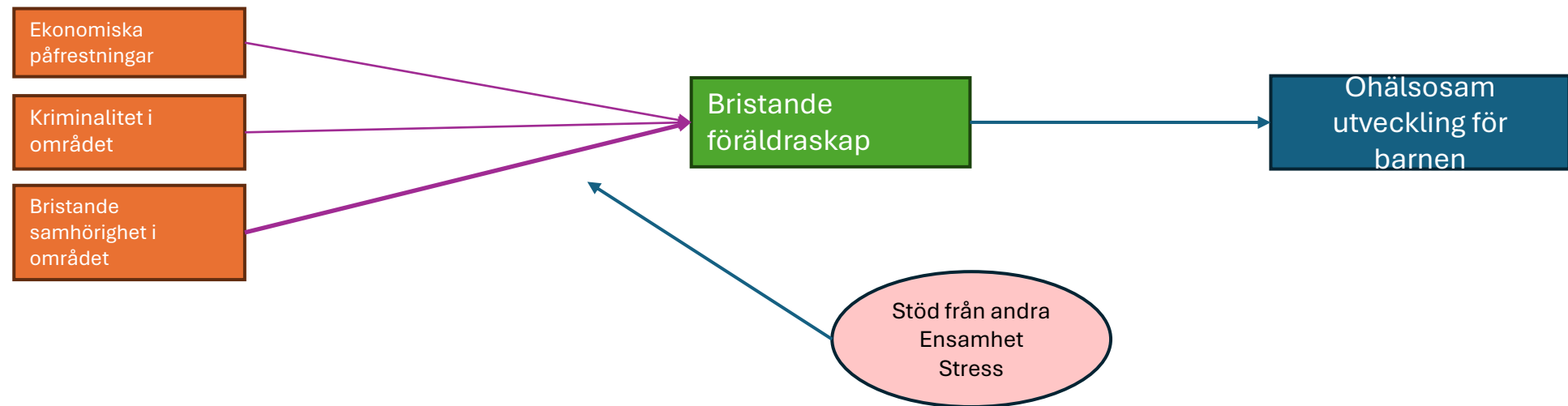
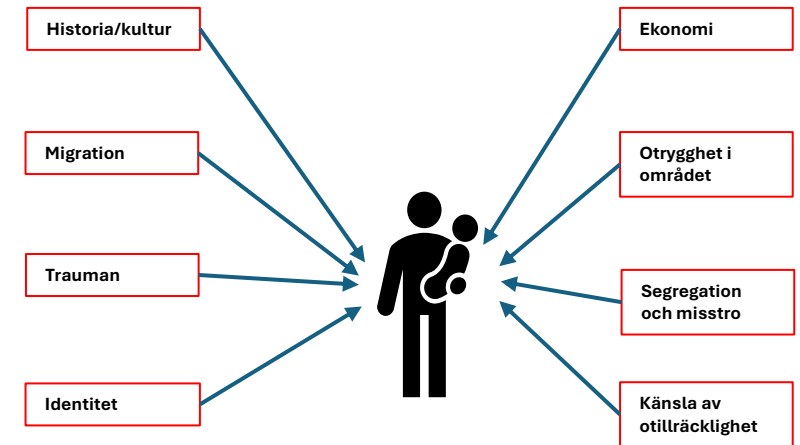
Några specifika faktorer som påverkar människor från andra kulturer som migrerat till Sverige

Och så lägger vi till
utmaningar som finns
i den nya
boendekontexten

Och så lägger vi till utmaningar som finns i den nya boendekontexten

Cuellar, J., Jones, D.J. & Sterrett, E. Examining Parenting in the Neighborhood Context: A Review. *J Child Fam Stud* 24, 195–219 (2015). <https://doi.org/10.1007/s10826-013-9826-y>

Lerner, R. M. (1989). Developmental contextualism and the life-span view of person-context interaction. In M. H. Bornstein & J. S. Bruner (Eds.), *Interaction in human development* (pp. 217–239). Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

Det är också något som föräldrar vi intervjuat uttrycker

- ”Många är arbetslösa. Pengarna finns inte. När din son säger till dig ”Jag vill ha 100 kr för att gå till Max”, hur du ska ge det till honom? Och tänk att du har sex barn... det gör ont. Och du har inte... dom vill ha lite extra pengar, i fickan. Annars hittar de pengarna nån annanstans.”
- ”Jag jobbar natt och försöker samtidigt vara med barnen. Det blir inte mycket sömn, men man vänjer sig. Det är svårt att hinna med både jobbet och att vara en bra pappa.”
- ”Det är som att flyga solo. Vi har ingen familj här, ingen som kan hjälpa oss. Vi vet inte alltid om vi gör rätt eller fel, varje dag försöker vi lista ut om det vi gör är bra för vårt barn. Det är första barnet, och vi har ingen erfarenhet. Det är väldigt utmanande.”
- ”Alltså bara att gå runt med den här konstanta oron. Man vill ju inte ha med socialtjänsten att göra. Första gången jag gick ner till deras kontor, det kändes som att jag skulle på polisförhör liksom, det är ju skräckinjagande. Även om du inte har gjort någonting som förälder...man känner sig fortfarande som en bov i en situation man egentligen inte är bov till.”

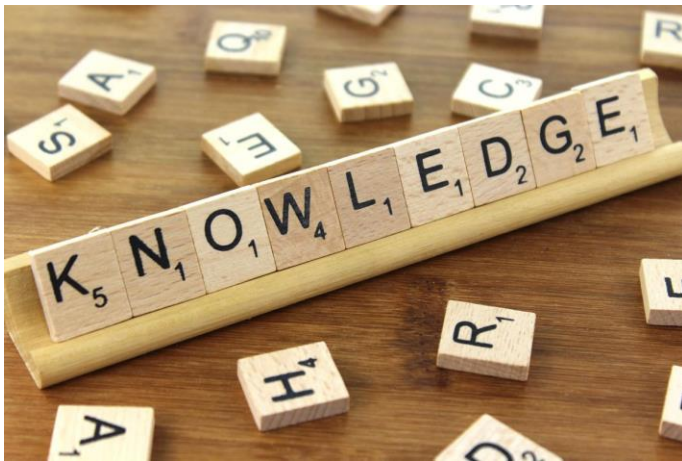
Vad säger föräldrarna själva att de behöver?

Tillit till och från myndigheter samt former av socialt stöd

- Tillit till och från socialtjänsten och skola utan rädsla för att bli anmäld
- Behov av nätverk och avlastning
- Mer kunskap, information och aktiviteter
- Kulturellt anpassat stöd

Några komponenter viktiga för utveckling av gott föräldraskapsstöd

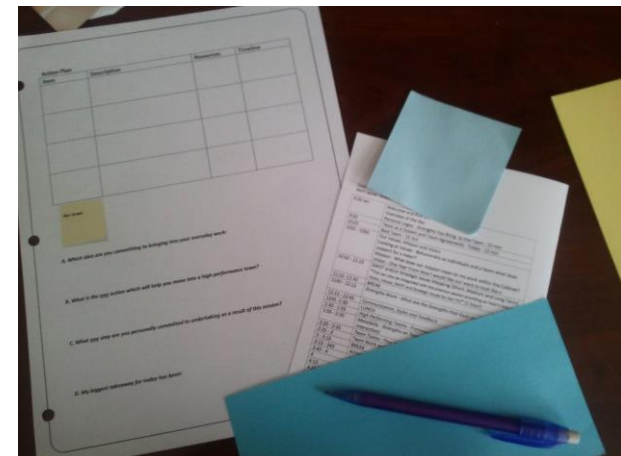
Komponenter viktiga för föräldrars utveckling och **kunskapsinhämtning**

Kapetanovic, S., & Skoog, T. (2024). In their own voices: immigrant mothers' experiences and perceptions of the group-based self-assured parents programme for parents in disadvantaged areas in Sweden. *Journal of Family Studies*, 30(4), 700-718.

Nordgren, Kapetanovic & Skoog (2025). Providing Parental Education To Mothers with Immigrant Backgrounds in Sweden - Course Leaders' Views of the Self-Assured Parents Programme. *Journal of child and family studies*

Komponenter viktiga för **utformning** av effektivt föräldraskapsstöd

A close-up photograph of several wooden Scrabble tiles scattered on a light-colored wooden surface. The tiles are arranged in a way that suggests they are being used to spell out a word. The text 'Komponenter viktiga för utformning av effektivt föräldraskapsstöd' is overlaid in white, centered on the image. A thin white horizontal line is positioned below the text.

Komponenter viktiga för
utformning av effektivt
föräldraskapsstöd

Kulturell relevans och anpassning

- Programinnehåll som speglar föräldrars verklighet (*deep adaptation*)
- Programutformning som anpassas för bättre mottagande (*surface adaptation*)
- Kursledare med kulturell kompetens stärker legitimiteten och engagemanget

This Photo by Unknown Author is licensed under CC BY

Trygg och icke-dömande miljö

- En atmosfär präglad av respekt, stöd och gemenskap där föräldrar vågar dela med sig av frågor och upplevelser
 - Att skapa tillit tar tid – men ack så viktigt!
- Gruppen kan bidra till möjlighet till nätverkande, känsla av gemenskap och minskar ensamhet.
- Bjud gärna på mat (fika?) vid start

Praktiska och interaktiva metoder

- Rollspel, storytelling, reflektion och diskussion stärker lärandet.
 - Interaktiva metoder gör innehållet levande och lätt att tillämpa.
- Rollspel särskilt effektivt för att öva kommunikation och konflikthantering.
- Filmer bidrar till att information tas in på olika sätt

Lokalt förankrad tillgänglighet

Föräldrastödet blir effektivare när det finns nära familjernas vardag

- Om utbildningen hålls i samma område där föräldrar bor, bidrar det till högre närvaro
- Kanske känner föräldrarna igen gruppledare från andra sammanhang → mer förtroende och spridning till andra föräldrar
- Kanske känner gruppledare vissa nyckelpersoner som kan hjälpa till med spridning?

Komponenter i programinnehåll

A. Which idea are you committing to bringing into your everyday work:

B. What is the one action which will help you move into a high performance team

C. What one step are you personally committed to undertaking on this issue

D. My biggest takeaway for today has been:

9:30 am	Welcome and Kick-off
9:50	Overview of the Day
10:05	Personal Logos - Strengths You Bring to the Team - 25 min
10:20 - 10:50	Best Team - 25 min
	Our Values, Mission and Vision
	Looking at your own personal goals as individuals and a team what does
	*The can and be integrated with your work, Medium and Long Term
11:15 - 11:30	VISION, VALUES, MISSION AND BREAK
11:30 - 12:15	BREAK
12:15 - 12:30	Strengths and Break
12:30 - 1:00	High Performing Teams - Framing
1:00 - 1:20	Interaction
2:20 - 2:35	Team
2:35 - 3	Team Work and
3:15 - 3:45	BREAK
3:45 - 4	Action
4	
4:10	
4:20	

Relation och kommunikation

- **Stärka dialogen och närvaron i relationen mellan förälder och barn**
 - Lyssna aktivt, ge tid, validera barnets känslor
 - Stödja ungdomars autonomi och självständighet
 - Fördjupa känslomässig närvaro i relationen

Stärkt föräldraidentitet och självtillit

- Viktigt att arbeta med att stärka sig själv som förälder – om jag är stark i mig själv, kan jag vara stark i min relation också!
 - Ökar självkänsla och tilltro till sin förmåga som förälder
 - Man upplever stolthet och växande självförtroende
 - Man är **mer aktiv** både i familjen och i samhället
- ”Mitt mående påverkar barnens mående”

Kunskap om risk- och skyddsfaktorer

- **Viktigt med kunskap om risker och skyddsfaktorer i miljön men också få till sig konkreta verktyg för att förstå och agera innan något fara sker**
- Kunskap om droger, kriminalitet, nätmiljöer och skola
 - Hur vet man om en individ är påverkad? Vad ska jag göra om mitt barn har plötsligt mycket pengar?
- Vikten av den vuxne – föräldern
 - Som förälder har man både skyldigheter och rättigheter

Ett bra föräldraskapsstöd stärker inte bara familjer – utan hela samhället

Innan jag gick den här kursen sa jag att jag var rädd för att berätta om mina problem, till exempel om något händer hemma. För vi tänker att om socialtjänsten får veta, så kommer de att komma och ta barnen, sådana saker. Men det är fel. Nu vet jag att om något händer hemma måste jag kontakta alla – polisen, socialtjänsten, andra myndigheter. Jag måste kontakta dem och be om hjälp.

Jag har också lärt mig att jag ska inte bara strunta i vad som händer runt om mig. T.ex. om jag märker att ett hus brinner, förskolan jag måste ringa till polisen, måste anmäla. Om jag träffar ungdomar slåss eller bråkar, jag måste hjälpa till, lösa problemet. Försöka i alla fall. Ja, jag har lärt mig många saker

Tack!

sabina.kapetanovic@hv.se

